

За даними Всесвітньої ради з подорожей та туризму, в Україні у порівнянні з ЄС туристична сфера робить набагато менший внесок у ВВП та має суттєво гірший прогноз подальшого розвитку [1; 2] (табл. 5).

Таблиця 5

Прогноз розвитку сфери туризму України та ЄС [1; 2]

	ЄС	Україна
<i>прямий вклад у ВВП</i>		
2015	605,6 млрд дол. США (3,7% ВВП)	1 328 млн дол. США (1,4% ВВП)
щорічні темпи зростання у 2016-2026 рр. (прогноз)	2,8%	2,9%
2026 (прогноз)	821,5 млрд дол. США (4,2% ВВП)	1 808 млн дол. США (1,4% ВВП)
<i>загальний вклад у ВВП</i>		
2015	1 609,8 млрд дол. США (9,9% ВВП)	5 145 млн дол. США (5,3% ВВП)
щорічні темпи зростання у 2016-2026 рр. (прогноз)	2,7%	2,5%
2026 (прогноз)	2 164,9 млрд дол. США (11,0% ВВП)	6 706 млн дол. США (5,4% ВВП)

Середньостроковий прогноз розвитку національної економіки не передбачає кардинального поліпшення економічної ситуації, тим більше – на сільських територіях, де відбуваються особливо негативні економічні та соціальні процеси. Обмеженість інституційного забезпечення, відсутність інвестицій та несформованість практики публічно-приватного партнерства дозволяють стверджувати, що у наступне десятиріччя сільський зелений туризм не стане локомотивом розвитку для місцевої економіки.

Список літературних джерел

1. Travel & Tourism Economic Impact 2016. European Union / World Travel & Tourism Council (WTTC), 2016. – 20 p.
2. Travel & Tourism Economic Impact 2016. Ukraine / World Travel & Tourism Council (WTTC), 2016. – 20 p.

Кононюк В.П., аспірант
Фесюк В.О., д.г.н., проф.,
 Східноєвропейський національний
 університет ім. Лесі Українки

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА
 ПОВЧАНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ**

Постановка проблеми. Ерозія ґрунту, спричинена його нераціональним обробітком, призвела до сильної деградації чорноземів на території дослідження. Щорічно згубній дії ерозії піддаються більше 500 млн. т орних земель, що вже призвело до зниження родючості ґрунту на площі більше ніж 32,5 млн. га та втрати поживних речовин. Це означає, що Україна щороку позбавляється найбільш цінного ресурсу сільськогосподарського

виробництва – свого ґрунту та його природної родючості [1]. Якщо така тенденція зберігатиметься і надалі, то в недалекому майбутньому Україна може опинитися на порозі великої екологічної катастрофи і тоді вже ніякі агротехнічні, меліоративні, природоохоронні та організаційно-господарські заходи не зможуть відновити агротехнічний потенціал українського чорнозему. У зв'язку з цим постає необхідність пошуку альтернативних шляхів збереження родючості ґрунту та поповнення його поживними елементами за рахунок насичення сівозмін бобовими і зернобобовими культурами; поліпшення системи удобрення за рахунок вирощування сидеральних культур, застосування біогумусу, органічних решток сільськогосподарських культур тощо. Територія Повчанської височини знаходиться в межах трьох адміністративних районів Рівненської області: Дубенського, Млинівського та Демидівського. Відповідно сільськогосподарське освоєння території становить 85%, а розораність сільськогосподарських угідь - 60%, часка деградованих чорноземів території дослідження складає 35%, що призвело до зниження родючості ґрунтів. Тому розвиток екологічного землеробства має бути одним з головних напрямків політики господарства в країні.

Аналіз публікацій. Питання розвитку аграрного сектору та становлення екологічного землеробства у своїх публікаціях досліджують вітчизняні та зарубіжні науковці. Особливої уваги заслуговують роботи Н.Ю. Буга [1;2], В.І. Кисиль [3], Б. Шарпатка [4], Г.Ю. Ткачук [5]. В працях [2; 3] висвітлено роль та місце екологічного землеробства в реалізації основних положень сталого розвитку, як умови євроінтеграції та продовольчої безпеки України.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану розвитку екологічного землеробства та перспективи його використання на території Повчанської височини. Для досягнення цієї мети було використано ряд наукових методів, зокрема: порівняння (для співставлення наслідків використання екологічного землеробства та традиційного землеробства), експертних оцінок, екстраполяції (для визначення перспектив розвитку екологічного виробництва), синтезу (для розробки рекомендацій щодо створення умов розвитку органічного виробництва).

Матеріали та результати дослідження. Органічний аграрний сектор надає країнам можливість зберегти і збагатити природний капітал через зниження викидів, створення поглиначів вуглецю, збереження органічної речовини в ґрунті та збільшення біорізноманіття. Органічне землеробство відрізняється від традиційного тим, що землю не копають, не орють, а лише поверхнево розпушують на глибину 5-10 см. Для цього використовують різноманітні інструменти та пристосування. Наприклад, плоскоріз Фокіна, котрий став популярним серед дачників - городників. А для підживлення ґрунту та захисту рослин від хвороб і шкідників застосовуються тільки органічні біодобрива та біопрепарати.

При традиційному землеробстві використовується глибока відвальна оранка (30 см і більше), а на невеликих дачних ділянках землю перекопують. Багато часу і сил витрачається на розпушування, поливання та на прополку бур'янів.

Використання методів традиційного землеробства завдало багато шкоди території височини, щоб повернутись до попереднього стану потрібно багато зусиль та часу.

Негативні наслідки традиційного землеробства:

- 1) страждає здоров'я, накопичення токсинів в організмі і його отруєння;
- 2) зниження врожаю, і його смакових якостей;
- 3) накопичення в ґрунті токсичних і канцерогенних сполук;
- 4) забруднення ґрунтових вод, колодязів, свердловин, річок;
- 5) мінералізація гумусу, постійне його зменшення;
- 6) ущільнення ґрунту;

- 7) руйнування структури ґрунту;
- 8) необхідність в частих поливах;
- 9) постійна боротьба з шкідниками;
- 10) постійна боротьба з бур'янами;
- 11) великі трудовитрати;
- 12) фінансові витрати[1;3].

Перераховані вище наслідки показують наскільки великої шкоди зазнала територія височини. Щоб повернути їй родючість та підвищити врожайність треба докласти немало зусиль та фінансів. Усвідомлення необхідності використання натуральних компонентів, при вирощуванні та виробництві сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, стало передумовою зростання популярності органічного агровиробництва, що базується на засадах біодинамічного землеробства.

Переваги екологічного землеробства:

- 1) збільшення врожаїв;
- 2) підвищення смакових якостей;
- 3) екологічно безпечний врожай;
- 4) постійне збільшення гумусу;
- 5) забезпечення рослин повноцінним живленням;
- 6) скорочення росту бур'янів;
- 7) скорочується необхідність у поливі;
- 8) земля стає структурованою, розпушеною;
- 9) економія сил і часу;
- 10) економія коштів [4; 3].

Вище перераховані переваги є суттєвими, однак на шляху використання екологічного землеробства стоїть багато перепон. На думку аграріїв, процес розвитку органічного виробництва в Україні пов'язаний з існуванням наступних проблем:

- збитковість господарств: через вимушений простій землі для її відновлення, надмірну кількість гризунів та шкідників;
- низька прибутковість господарств через занижені закупівельні ціни комерційних посередників, які здебільшого отримують прибуток;
- складна, тривала та дорога процедура сертифікації земель;
- нестача знань та умінь щодо органічного землеробства, низька обізнаність щодо біотехнологій боротьби із шкідниками;
- нестача органічних добрив через низький рівень розвитку тваринництва[1].

Вирішення вищезазначених проблем можливе за умови переходу до органік-орієнтованої моделі розвитку аграрного сектору України. Метою впровадження такої моделі є виробництво продукції, що не шкодить людині та не загрожує навколишньому середовищу, забезпечуючи при цьому приріст ВВП переважно через використання безпечних технологій та альтернативних енергетичних ресурсів[5].

Щодо території Повчанської височини, то можливості для ведення органічного землеробства тут більш ніж достатньо. Розораність території тут становить 50-60%, 20-25% займають ліси, все інше сіножаті та пасовища. Це дає змогу займатись тваринництвом, яке своєю чергою надає ті необхідні органічні добрива. За даними районних рад, станом на 1 листопада 2016 року – поголів'я ВРХ нараховує 4112 голови, що більше проти відповідного періоду минулого року на 75 голови. Поголів'я корів скоротилося на 60 голів і нараховує 1328 голів. Поголів'я свиней зросло до рівня минулого року на 480 голів і нараховує 3134 одиниць.

Більшість підприємств вже перейшли з відвальної оранки на розпушування землі, що призвело до збільшення врожайності зернових та збереження родючості чорноземів. Одними з перших підприємств, що почали використовувати такий метод для обробки землі були: ТЗОВ СП «Наша Україна»; ПСП «Україна»; СВК «Правда».

Тому для динамічного та ефективного розвитку органічного виробництва в Україні необхідно:

– об'єднати зусилля всіх господарств, наукових та учбових закладів, переробних та інших підприємств та установ, зацікавлених у виробництві та поширенні здорової, безпечної для споживання продукції;

– поширювати культуру вирощування та споживання органічної продукції застосовуючи досвід високорозвинутих країн;

– сформувати необхідне інституціональне середовище;

– на державному рівні прийняти відповідні підзаконні акти, що дозволять виробникам прозора проходити процедуру органічної сертифікації не тільки за діючими міжнародними, але й за національними стандартами [3].

Може з'явитись думка, що впровадження органічного виробництва – це повернення назад, до тих технологій, якими користувались в минулому столітті. Проте це хибне враження. Розвиток органік-орієнтованої моделі неможливий без сучасних наукових досягнень в селекції рослин і тварин, ветеринарній медицині, біотехнологіях, зокрема, створення екологічно безпечних промислових біотехнологій та обладнання для виробництва і застосування в агробіоценозах препаратів біологічного захисту рослин [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Підсумовуючи вище сказане, можна впевнено стверджувати, що екологічне землеробство має всі умови для розвитку на території Повчанської височини. Звичайно, для цього потрібно чимало зусиль, але той факт, що поголів'я ВРХ не зменшується, як в інших районах, а навпаки збільшується, дає надію на майбутнє. Більшість підприємств обробляє землю не думаючи про наслідки, а тільки про прибуток, та з часом і вони зрозуміють, що не можна так знесилювати наші родючі чорноземи, бо це призведе до негативних наслідків. При дослідженні приємно здивував той факт, що навіть такі невеликі підприємства як - ТЗОВ СП «Наша Україна»; ПСП «Україна»; СВК «Правда», відмовились від відвальної оранки, це дає надію на майбутнє.

Список літературних джерел

1. Буга Н. Ю. Перспективи розвитку органічного виробництва в Україні / Н. Ю. Буга, І. Г. Яненко// Актуальні проблеми економіки №2. – 2015. – С.117-125
2. Буга Н.Ю. Розвиток біологічного землеробства та забезпечення органічного виробництва сільськогосподарської продукції/Н. Буга, Н. Кулік, Л. Зуякова//Економіст.– 2014.– №2. – С. 27–30.
3. Кисиль В.І. Біологічне землеробство в Україні: проблеми і перспективи/В.І. Кисиль; Харків: Штрих, 2000. – 161 с.
4. Шарпатка Б. Органическое сельское хозяйство / Б. Шарпатка, И. Урбан; Оломоуц, 2010. – 406 с.
5. Ткачук Г.Ю. Органічне виробництво – запорука забезпечення добробуту нації / Г.Ю. Ткачук // Органічне виробництво і продовольча безпека; Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2016. – С. 485-488.